

Японияттан
Ыалдьыттар
Кэллилэр

2

СПИД
бүрүүкүүр
куттала
улаатта

3

"ХАРДЫЫ"
Муус устар 27 күнө
Республика күнө

4

Герой —
обуруотчут
80 сааһа

6

Чурапчыга күн тахсар!

САНА ОЛОХ

Чурапчы күнүгүн тахса

ХАБЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСА

2009 сыл
Муус устар

25

КҮНӨ
СУБУОТА

№№ 51-52
(9979-9980)

Муус устар 27 күнө!
Республика күнө!

Кэрэ эйгэтигэр

ЭСТРАДА БАСТАКЫ СУЛУСТАРЫН КОНЦЕРА

Муус устар 17 күнүгэр Дьоккууснай куоракка Хотугу цирк дьомхоттор саха эстрадатын бастакы айар тааламтаахтарын кэниһирэ бүтүлэ. Ол кэниһирэ эстрада сулустарыгар — Наталья Трапезникова, Юрий Платонова, Владимир Заболотский, Марфа Колесова, Сергей Расторгуев, ода сүтүрүөччү ага саастаах дьон кизин-куон сааланы толору муһуна. Кэниһирэ Марфа Колесова саалайы ыытта. 70-нүс сылларга албан аатыра сылдьыбыт саха эстрадатын сулустарын ортолоругар Чурапчы күнүгүгүн аатын чахчы да ылаан ыыбыт биир дойдутаахтар Аграфена Кузьмина ор сыллар кэниһирэтигин сценара тахсыта дохсун ытыс тыаһынан көрүүлүнэ. Сценара тахсыбатага ырааппыт ырыаһыттыг үс ырыаны үрдүк таһымна толорбутугар "Бу биһиги кинибит, Чурапчы кыһа, күөрөгэ" дии киин туттуу санага кууһа. Айылга барахсан таала таалааы бөрөбүт биир дойдутаахтыгылар улууе кулутурада управленнотын начальнига Д.Д. Попов уонна духуобунай сайдыыс отделын начальнига В.Д. Платонова түөскө аныһылар энактаах улууе бочуотунай прамотатын, тыаһнаах сибэиһи дьөрбөтүн кытта сэмэй бөлүгү улууе дьаһалтатын аатыттан туттардылар. Аграфена Кузьминага кэрэ кууһаа кэхтиһикэ өссө да уһун сылларга дьонун-сэргэтин үрдүк туруо диин баа санаабыттын этэбик.

Г. ТУРАПТАЕВ

Хаартыскара: Аграфена Кузьминага уулус аатыттан бэлэст туттардылар.

Эйгэ дэлиһит!

Убаастабыллаах Чурапчы улуһун олохтоохторо!

Эһиги "Чурапчы улуһа (оройуона)" МТ оройуоннаагы ээбинин депутаттарын уонна дьаһалтатын аатыттан Саха Республикатын күлүнүн иттигик-истинник эйгэ дэлиһит!

1992 сыллаахха дойдута олохтоон кэлбит социалистическай тутул ээбинигэр, сана үйэҕэ үктэнэр быһыык кэмгэ муус устар 27 күнүгэр кэлэр олоду түстүктээх республикабыт сүрүн сокуона — сана Конституция ылымпылыбыта.

Ол кэмгэ ыла Россия атын субъекттарын кытта тэҥнэ демократия сүрүн принциптеринэр олохторун республикабыт государственнай тутула төрдүттэн уларытан, сайдыы сана суолук-иниһин тобулан сөүрүөрдүк сайдан калла Республикабыт, Россиябыт государственнай тутула тосту уларытан олох баһысканык сайдыыта Россия государственнын бастакы Президентэ В.Н. Ельцин атын кытары быһаччы сибээстээх. Кини дойду баһыһа буолан олохон Россия Федерация уонна Саха Республикатын икки ардыларыгар федеративнай дьукабар түһэрсөн республикабыт тус политикатын бөрүлөтүүтэ, Саха Республикатын Суверенитетын туһунан Декларацияны уонна сана Конституцияны ылымпыта сүрүн оруолу ылыта. Ол түмүгэр бүтүн Сахабыт сирэ Россия атын регионнарыттан тэтимсэхтик сайдан экономикара, үөрөх-тэһиһигэ, доруобуя харыстабытыгар, кулутурада уонна да атын салааларга иһигэс күөһүгэ иһэр, мөҕө бырайыактары олоххо киллэрэһин тас дойдутары кытары сибээһэ сыллата кэнтөн иһэр. Бу барыта республикабытыгар олохторуну биир илгээх көргөһүн сарыаһы олохторун таһымна үрдэтүүтэ, кэлэр кэниһирэ ыччата кэниһирэс буоларыг туһунан туһуланар.

Өссө төгүл барытыгын бырааһымыһаан, күндү бөрү дойдутаахтарбыт! Барабыт аһык доруобуһуна, айымпылаах үлэни, дьолу-саргыны!

В.В.ГУЛЯЕВ, улууе Муһуһаан председатели,
С.С.ЯКОВЛЕВ, "Чурапчы улуһа (оройуона)" МТ баһыһа.

Ааллаах Үүнүгэ таһаарс таһымна тэриллитэ 75 сыла

ААЛЛААХСЫТТАР КӨРҮСТҮЛЭР

Ааллаах Үүнүгэ көмүс хостоһунутар элбэх кини тобуорустуугар, кинилэри аһыһан-таһаһыһан, туттар ээбинэн-сэбиргэлиһэн, о. д. а. хаанчылар наада буолбута. Маны тэрийин чэпчэкигэ суох дьыала этэ — суол суоҕа, элбэх хаһалары, өрүстэри, тарымнаах үрүстэри туоруохха наада этэ. Үлэ-хамнас иттигэ сибээстөн атаһтанан бараары ылымпытыгар Саха АССР норуоттарын комиссардарын совета (правительствота) колхозтаахтары таһаарс таһымныгар үлэлэтэргэ ыһытара түһэригэ. 1934 сыллаахтан 20 сыла устата 9 улууе колхозтаахтара. Өлүөхүмэттэн садалаан киин, киин эгэр улуустар таһаарсчытара бу ыарахан үлэҕэ турумуттара. Сахалар, чуолаан колхозтаахтар, Саха сиринэр промышленность сайдыытыгар кыттыһып үлэлэрин садалаһыһа быһыы 75 сылын туолла.

Муус устар 17 күнүгэр улууе дьаһалтатын дьомхоттор Ааллаах Үүн таһаарсчыттарыгар ааллаах 75 сыллаах үбүлүүдүк дьаһал ыһыһыһа. Тутуууу улууе баһыһыһан бастакы солбуйааччы М.И. Лоскин иһээн-садалаан ыһыта. Ааллаах Үүнүгэ таһаарска сылдьыһа туһунан даһылааты Сергей Григорьевич Старостин онордо. Чурапчытаагы народнай театр артыһытара Болутур нэһилиһигэ 1949 сыллаахха Ааллаах Үүнүгэ таһаарска сылдьыһып тыыл, үлэ ветерана, Хоту көһөрүлүү кыттыһылаар Константин Семенович Попов хойоонун аахтылар.

Көсүһүүтэ таһаарска сылдьыһып 5 кини кыттыһыһа ыһыһаар: Мэнэ-Ханалас улуһун Майа сэлэһиһиһигэ 67 саастаах Марфа Егорова Барашкова, Соловьев нэһилиһигэ тыыл, үлэ ветерана, нэһилик Бочуоттаах гражданина Иннокентий Алексеевич Федоров, Болутур нэһилиһигэ тыыл, үлэ ветерана, Хоту көһөрүлүү кыттыһылаар, нэһилик "Бочуотун" нэһилиһигэ үйэ-саас тухары киллэрэлиһит Константин Семенович Попов, эмиэ бу нэһилиһигэ тыыл, үлэ ветерана Константин Денисович Попов, Болото нэһилиһигэ тыыл, үлэ ветерана, "Бочуот Знаи" орден кавалера, нэһилик Бочуоттаах гражданина Гаврил Семенович Новгородов кыттыһыһа ыһыһаар. Кинилэр Ааллаах Үүнүгэ сылдьыһыһа туһунан ахтыһы онордулар.

Михаил Иванович Лоскин улууе Муһуһаан, дьаһалтатын Бочуотунай прамоталарын, Эгэрдэ суруктары туттарда. Дьаһалта ааллаахсыттар өлүкөр, техникскай колледж студенткара, оскуола орлоро сырыттылар. Николлай Григорьевич Михайлов, Анна Егорова Гордеева, коммунистическай партия Чурапчы улуһуһаары райкомун секретара Семен Иванович Никитин эгэрдэ эттиһэр, инниһигин улууе дьаһалтата ааллаахсыттарга болуһу ууран кинигэ тахсыһыһаар, кинилэргэ ааллаах паамтаһыһык ситэриһиһиһигэр көмөлөһөллөрүтэр туруорустулар. Муһуһаан иһигэ Ааллаах Үүн таһаарсчыттарыгар ааллаах паамтаһыһык сибээһи дьөрбөтүн уурдулар, ыро-хоро кэниһирэ тарастылар.

М. МАТВЕЕВА,

улуустары ветераннар советтары председатели.

Билэрбит курдук, соторутааҕыта Чурапчы нэһилиэгин баһылыга ИИОконешников Саха сириг делегациятыгар киирсэн Японияҕа баран кэлбитэ. Сүрдээх интэриэһинэй, туһалаах, сэргэх сырыы буолбутун эһиэхэ, ааҕааччыларбытыгар, хаһыаптыг нөҥүө иһитиннэрэн турабыт. Онтон бу ый 22-23 күннэригэр Чурапчыбытыгар күн тахсар дойдуттан Японияттан Окада Такэси уонна Дьокүускайдааҕы Музыка үрдүкү оскуолатыгар Японияттан үөрэнэ кэлбит өбөлөр, ректор ИИ.Наумов ыалдьыттаан бардылар. Акаси куораттан сылдьар Окада Такэси – культура уонна искусство отделын начальнига. Киниэхэ уонна өбөлөргө тылбаасчытынан билиити гимназиябыт биһир чаҕылхай выпускника, СГУ омук тылын факультетын ситиһинилээхтик бүтэрбит Евгения Сыромятникова сырытта. Маны таһынан республикатааҕы "Кыым" хаһыаттан биһир идэлээхпит Василина Попова кэлэн барда.

ЧУУМПУ ОКЕАН КЫТЫЛЫТТАН

Бастагы күн анарыгар ыалдьыттар улуус уонна Чурапчы нэһилиэгин дьаһалтатыгар дьону-сэргэни кытта көрүстүлэр. Сахалыы танаастаах дьон сэлэни туран алтыс тыл эппиттэрин, буруонан ыраастаабыттары, кымыстаах алааһыннан айах тушпуттарын сэргин көрдүлэр, астына амсайдылар. Улуус баһылыгын бастагы солбуулааччыта М.И.Лоскунов дойдубут туһунан кэпсэтэ, слайдтанан хартыскалары көрдөрдө. Иван Иванович Наумов Музыка үрдүкү оскуолатын үөрэнээччилэрин уонна учууталларын билиһиннэрдэ.

билиһиннэрдэ. Мустан олорор дьон ордук Япония олохундаһаҕын, аһын-үөлүн туһунан интэриэһиргээн ыйыттылар.

"Туллукчаан" уһууаанна.

Манна эбэн эттэххэ, Япония океан, муора кытылыгар турар буолан, сүрүн дьарыктара балыктааһын буолар. Балык, рие – бу сүрүн астары. Японецтар ону ааһан саамай ытырбыт ээһэ-

троннай тэриллэри, массовналары оҕорон таһаарар оҕутунан биллэллэр.

Японияҕа оҕор ураты сыһыаннаахтар. Билиэти бос ыйын 1 күнүгэр "Ор көмүскэлэ күнүн" бэлиттэр эбит буоллахпыттына, кыһыллар ыам ыйын 5-гэр "Ор күнүн" үрдүк таһымнаахтык бырааһынныктыылар. Итиннэ этэн туран делегация "Туллукчаан" уһууаанга айаһыыр. Орлор ыалдьыттары ырыа-үнжүү, олонхо-тойук кэһиһилээх көрүстүлэр. "Япония – оҕо харадына" дьон уһууаан оҕолоругар уруһуй конкурса биллэриллибит. Кыайылыахтар Тойон Окада Такэси илиппиттэн грамота, бирикэ ыһар чэбэсэ тигистилэр. Түмүккэ өбөлөр өрөгөһө курдук искусствоньы билиһиннэрдэ, дьарыктаналлар.

Мана дьатан эттэххэ, хомус (варган) билиити эрэ омукупут инструмента буолбатах, кытайскай, японскай оода хомус көрүтүрүн араараллар. Онон ыалдьыттыг хап-сабар хомус тардан көрдөрдө. Дьон-сэргэ Тоси Арика гобойга, Ямаваки Магуми трубага, Ямамото Рё виолончельга, Фудзими Аканэ фортепианога уонна Нацуки Кёсё флейтага сонньууларын, мэккиэтигэр, тыйыммака да иһиттилэр. Иэтэ-эччүлэр Канэиро Мотоко ха-

ра үчүгэй джэн бэлиттэтэ. Төрүт үгэни тутуһан ат сүүрдүүтэ, кустааһын курдук

сахалыы сонньуулары "Туллукчаан" уһууаан иһтээччилэрэ оҕорбуттары хайраатылар. Эбит кэниэ Чурапчытааҕы физкультура уонна спорт институтугар, Д.П.Коркин аатынан Албан аат музейыгар сырыттылар. Сүүрүү манеһыгар Светлана Винокурова мөһүн-волейболта маастар-кылаас ыытта, онтон Петр Калачев музейга Д.П.Коркин туһунан кэпсэтэ. Онтон "Айыллаан" Сыһыалан кэһиһигэр норуот маастардарын быысталкаларын көрдүлэр, саха төрүт культураны кытта билистилэр, таһаһын-саһын, иһитин-хомуһун тутан-хабан астыһылар. Салгыы Музыка үрдүкү оскуолатын орлору кыттылаах фольклорнай кэһиһэр буолла. Иван Иванович Оконешников

ков Японияҕа сырытыһын туһунан кэпсээн туран, Окада Такэсига сахалыы чороон наборун бэлэттэтэ. Онтон Дмитрий Дмитриевич Попов хомус биһэрдэ уонна бу инструмента сонньоон иһитиннэрэригэр көрдөстө. Мана дьатан эттэххэ, хомус (варган) билиити эрэ омукупут инструмента буолбатах, кытайскай, японскай оода хомус көрүтүрүн араараллар. Онон ыалдьыттыг хап-сабар хомус тардан көрдөрдө. Дьон-сэргэ Тоси Арика гобойга, Ямаваки Магуми трубага, Ямамото Рё виолончельга, Фудзими Аканэ фортепианога уонна Нацуки Кёсё флейтага сонньууларын, мэккиэтигэр, тыйыммака да иһиттилэр. Иэтэ-эччүлэр Канэиро Мотоко ха-

артыскага түһэрэн, видеокамерала устан хайдах тэлэрбуттары барытын көрөн үөрэтэн иһэр эбит. Окада Такэси "Калүсчээн" оҕо народнай ансамблынын үнүүтүн, фольклорнай ансамбыллар толорууларын олус сэргээн, көрөхсөөн көрбүтүн-иһитилгин эттэ. Тойон Такэси салгыы Чурапчытааҕы оҕо спортнай оскуола-интернатын орлорун, учууталларын кытта көрүстэ. Тустуну, дуобаты, саахыматы сэргэттилэр. Ону таһынан кэһиһэр көрөн астыһылар.

Японецтар аниме, мангу уруһуйдууларын таһынан спорт араас көрүнгүнэн утуннаахтык дьарыктаналлар. 19-с үйгэр дьэдо, анжидо курдук бойобуой искусство төрүттэнэн билигин кизэн араҕада биллэр. Иккис күн сарсыарда С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто оскуола-

Япония туһунан кэпсэтэххэ: Сириг иэнэ: 372, 2 тыһ. кв. км; Нэһилиэнньэтэ: 125,5 мөл. киһи (1997 с. туругунан); Күүн куората: Токио; Государственный тыла: японскай; Государственный бырааһынныктыгара: "Государство төрүтүгүм күнэ" (олунньу 11 күнэ), "Конституция күнэ" (ыам ыйын 3 күнэ), "Орлор күнүгэр" (ыам ыйын 5 күнэ), "Действие адвентуристого императора", Харчыгын көрүгэ: иена; Сүрүн итэраллара: синтоизм уонна буддизм.

тыгар сырыттыбыт. Үөрэнээччилэр оҕолуктары туруоран быыстатпа тэрийбиттэр. Мои представления о стране восходящего солнца" дьон өйтөн суруйуу конкурстар кыайылаахтары аатталаатылар. Салгыы улуустааҕы гимназияга барабыт. Манна Е.И.Тихонова фольклору үөрэттэ маастар-кылаас ыытта. Ыалдьыттар орлору кытта атах тэһэн олорон сэлэргэстилэр. Саха сиригэр Японияттан өбөлөр үөрэнэ кэлбиттэрэ бастагы, иккэс сыллара. Онон нууччалыы арыах тыгы сангараллар. Майтааҕы гимназияны кытта конференция-сэһиһин быһа холбоон телевизор нөҥүө кэпсэппиттэрэ сонун, интэриэһинэй көстүү буолла. Японияга өй-үлэтин сайыһнаар

сонньуулар дэлэйдэр. Ол курдук, Сардаана Егорова судуку сонньууну уларытан арыаһы уустутурдан биһирбитин өрлөр да, улахан да дьон сэргэттилэр. ИИ.Наумов Музыка үрдүкү оскуолатын туһунан кэпсэтэ. Оҕону сэттэ сааһыттан ылаалларын, 16 сыл устата классическай, европейскай, симфоническай оркестрга сонньуур специалист буоларга үөрэтэллэрин эттэ. Мана дьатан эттэххэ, муус устар 4 күнүгэр Музыка үрдүкү оскуолатата, улуустааҕы культуруа у-

уонна А.П.Гоголев аатынан Чурапчытааҕы оҕо музыкальнай оскуолатата дуоһаар түһэрситилэр. Ол чэрчигинан Музыка үрдүкү оскуолатыттан икки преподаватель Н.А.Михеев уонна В.В.Петров тахсан орлору тургутан көрдүлэр. Ол түмүгэр 28 кыттааччыттан 12-тэ үчүгэйиэн сыаналанна. Чурапчыбыт улууһугар кэлбит киһи хайаан да Хоту көһөрүллүү туһунан туһулаһар. Итиннэ кэһиһэн туран Көһөрүллүү уонна Кыайыы мемориалыгар тохтоон аастыбыт. Онтон эбэһиттэр кэһиһэн ыалдьыттар сахалыы куйуур хайдах ыттылларын көрдүлэр уонна балык мөһүн астына

истилэр. "Синдир" остолобуойга японскай уонна сахалыы үгэни тутуһан бэрт минньигэс аһы астаабыттар. Онон ыалдьыттарыг төрүт астарын аһаан астыһан бардылар. Түмүккэ Окада Такэси остолобуой сэһиһиксэ К.В.Городецкайга махтаһын эттэ, сахалыы ас, убаһа этэ наһа минньигэс эбит дьон санаатын үлэһиннэ. Ити курдук күн тахсар сиригэр Ниппонтан, Японияттан, дьон ыалдьыттан барбыта инникитин кэскиллээх буолуоҕа дьон эрэһэбит.

Аграфена КУЗЬМИНА.

Үбүлүүдээх биир дойдулаахпыт

ҮЛЭ КИҢИТИН ДЬОҕУННААХ ЧИЭСТЭЭҢИ

Биһиги, чуралчылар, бары кээн туттар биир дойдулаахпыт, Социалистическай Үлэ Геройа, Ленин, Үлэ кыһыл Знамята, Октябрьскай революция уонна элбэх мэтээллэр, знактар кавалердара, ССРС Верховный Сэбиэтин суб-уруччу түүрт төгүл (18 сыл устата) депутата, РСФСР үтүөлээх агронома, Чуралчы, Мэңэ-Хаҥалас улуустарын бочуоттаах гражданина Е.И.Новгородова бу муус устар 13 күнүгэр 80 сааһын туолла.

Үбүлүүр бэлэз күнүн республика общественноһа, Мэңэ-Хаҥалас улууһа киэҥник, үрдүк таһымнаахтык билиэтэ-тэ. Ол курдук, Герой-оҕуруот-чут туһунан анал киэҥ уһул-лан, республика телевидение-тинэн көрдөрүлүнэ. Киин олохун, үлэтин сырдатар "Республика бочуоттаах гражданина" сериянан "Бичик" киинэ кыһатыгар 330 сирөйдээх дьонуннаах киинэ таарыста.

Түмүктүүр тэрээһин муус устар 17 күнүгэр Мэңэ-Хаҥалас Хаптаҕайыгар ыты-лына. Үбүлүүгэ аналлаах үөрүүлээх мунньахха Прави-тельство председателе Е.А.Бо-рисов, Тҕа хаһаайыстыбатын министр Р.Г.Дюпринев, Соци-

альной сайдыы министр Н.Н.Дегтярев, Ил Түмэн депу-тата А.Н.Жирков, Мэңэ-Хаҥалас улууһун баһылыга В.И.Птицын уода билиилээх дьоннор, элбэх үлэ ветераннара кытыннылар.

Екатерина Иннокентьевна оҕоһун, үлэтин туһунан дамы-лааты Тҕа хаһаайыстыбатын министр Р.Г.Дюпринев бэйэти-нэн оҕордо. Ол кэнниттэн Е.А.Борисовтан саҥалаан элбэх ээрдэ, уруй-айхал тыллара ис сүрэхтэн этилиннилэр. Бу биһиги, чуралчылар, кытаа-нахтар, кыһаһыт мэнгалэргэ ти-ийэн, хаптаҕайдарга киһини бу-олан, оҕуруот да үлэни үлэлэ-бит, оҕуруоттан балысхан да үүнүүнү, дьон-сэргэ дириг

ытыктабылын, билиинитин ылан аатырыан аатырбыт эбит.

Мин үйэбэр син элбэх үбүлүүдэргэ сылдыһытым даҕаны, 80 сааһын туолбут ытык кырдыаҕаһы манньк таһымга уонна чакчы дьон-но-руот санаата кэлэн, өрө көтөрүллэн бэлэстэбэттэрин өйдөөбөтүм, билбэспим.

Үбүлүүгэ биир уратыны бэлэстэп көрдүм: кулууп сце-наатыгар кэккэлэччи уурулу-бут олоппосторго Екатерина Иннокентьевнаны кытта саас-тарын тухары биһирэ үлэлэ-бит ытык кырдыаҕастар, үлэ, тыыл ветераннара, дьүөгэлэр-оҕуруотчут эмээхситтар ыһырыллан олордурлар. Прави-тельство баһылыгыттан, ми-нистрдэртэн саҥалаан, араас тойон-хотун алла-раа саалаа кэккэлэстилэр.

Сценага олохтот ветераннарга барыларыгар уонна улуус, нэһилиэк кырдыаҕас бастыг үлэһиттэригэр араас гра-моталар, знактар, бөлөх-төр туттарылыннылар, ээрдэлэр этилиннилэр. Оһон үөрүүлээх мунньах аһарда үбүлүүр Новгородованы эрэ буолбакка, ки-ннэи кытта биһирэ үлэлэ-эбит үлэ дьонун чизэ-тэһин бырааһынньытын курдук ыһыттылыыта ор-дук кэрэхсэбиллээх буол-ла. Екатерина Иннокенть-

евна түмүк тылыгар би-эттин туһунан, оччону-баччаны үлэлэбиптим, кыһаһытым-хоһуутум дьон төрүт кэпсэммэккэ наар биһирэ үлэлэбип дьонутар, саалааҕа мах-танан, киһилэр сүбөлэ-ринэн, көмөлөрүнэн эрэ бу ситиһилэр кэлбиттэ-ро дьон этэҥэ олус ис-тинтөөк иһилинэ.

Аһы Екатерина Ин-нокентьевна тус олохун туһунан кыһаһыт билиһин-нэрдэххэ, киин Кытаанааха 7 кылааһы бүтэрэн баран 1948 сыллаахха нэһилиэгэр сэбиэт секретарынан, онтон райсовет инструкторынан үлэлээн бэйэ-тин үлэтин биографиятын саҥалыр. 1955 сыллаахха Дьо-куускайга 3 сыллаах салайар кадрдар оскуолаларын бүтэрэн агроном идэтин ылар. Онтон дойдутугар Кытаанааха тахсан хонну биригэдьиригэр үлэни сылдан биһирэ үрөһөөт уо-лутар Д.Олоргохонова кэргэн тахсан, Мэңэ Хаптаҕайыгар киһит буолан тиийэр. Бу кэр-гэнигэн уоллаах кыыс орлом-мута, хомойуох иһин, кэргэнэ уонна уола эрдэ олохтон туора-абыттар. Ол кэнниттэн сааһыран баран бэйэтин саас-тыылааҕар, Дьопуос сэрэгитин кыттыылааҕар, эмиз салайар үлэ-өр сылларга мээкэлибит Н.С.Назаров дьон 5 өрлөөх оҕ-доһо киһини кытта олохторун холбоон элбэх сизн эбиктэ, эһээ-

тэ буолан 30-тан тахса сыл ус-тата Хаптаҕай биир сис, үтүө-ыла буолан этэҥгэ олордолор. Иккэн даҕаны бэйэлэрин саас-тарыгар хол курдук сылдыһа-ларыттан киһи үөрэр эрэ.

Бу үбүлүүгэ Чуралчы улууһун аатыттан баһылыгы социальной бопуруостарга солбуйааччы Д.Д.Пермякова, Кытаанах нэһилиэгин баһылы-га Е.В.Попов, үлэ ветераннара М.С.Леонтьева, В.А.Чепалов уонна мин сылдан санаабытын этэн, ээрдэлээн, олус аһынан, кээн туттан кэллэбит.

Саха дьахталларын симво-ла буолбут Үлэ героини, аатыр-быт биер дойдулаахпыт Екате-рина Иннокентьевна (биһиги кытаанахтар аатырбытынан Дьоруой Катэриниэ) өссө да уһундук, доруобайдык, этэҥгэ олордутар, киһиэхэ уонна ки-ни чүтэс дьонутар дьол-соргу тосхойдун дьон баҕардахпыт буоллун!

И.ПОНОМАРЕВ.

Кризис

ҮЛЭ РЫНОГЫН КҮЧҮМЭҔЭЙДЭРИН
ТУОРАТЫҔА СЕМИНАР

Муус устар 21 күнүгэр улуустааҕы Дьарыктаах буолуу киһинэ нэһилиэктэр баһылыктарыгар, тэригтэлэр салайааччыларыгар кризис кэмгэр үлэни тэрийиһгэ аналлаах семинары ыытта.

Семинары улуустааҕы дьарыктаах буолуу киһинин директора Н.Н.Шестаков салайан ыытта. Киин кризис кэмгэр киһи ыһыахтаах үлэтин билиһиннэрдэ. Саха Республикатын Прави-тельства үлэ рыногар Саха Республикатыгар тахсыбыт күчүмэҕэйдэри туоратыыга анал дьаһалы таһаарбыта. Бу дьаһалы олоххо киллэрингэ туһуламмыт семинар Дьокуускайга Дьа-рыктаах буолуу киһиннэрин түмэн муус устар 15 күнүгэр буолбута.

Бүтүннү күнүгэ кризисинэн сибээстээн республика үрдүнэн 4085 киһи сарбыһыта (сокращение) түбөһэн, үлэлэриттэн тохтотулуннулар. Манньк сарбыһыи өссө да ыһыттылар туруктаах. Үлэтэ суох хаалбыттар көмүскэллээх буолууларыгар, киһилэргэ үлэни булу-га Дьарыктаах буолуу киһиннэригэр анал үп бэрилинэ.

Чурапчы улууһугар сүрүн программага 13 мөл. 400 тыһ. солк көрүлүнэ. Бүтүннү туругунан, Дьарыктаах буолуу киһингэр 521 киһи учуокка турар, ол иһиттэн 367 киһи пособие ылар. Пособие кэмэйэ былы-рыһыгыттан үрдээтэ: кыра кэмэйэ - 1090 солк, үрдүкүтэ - 4009 солк. Итиннэ оройуоннааҕы коэффициент аарыллар. Сүрүн программага профессиональнай үөрөхтээһин, пособие төлөөһүнэ, дуоһабарынан үлэлэ-тин, о. д. а. киһилэр. Бу программага көрүлүбүттэн ураты федеральнай бюджеттан эмиз харчы кэлэр бу-олла. Федеральнайтан 10 мөл. 11 тыһ. солк, республи-кактан 6 мөл. 679 тыһ. солк бу күнүгэрэ кэллэрэ.

Бу үп хайдах туһаныллыахтаары? Бастакытынан,

бэйэ дьаһалатын тэрийэн предприниматель буоллааха. Сокуомунан ирдэнэр бары докумуоннары ситиһэн, ол эбэтэр лицензия ылан, госпомощнааһы төлөөн, бэлэст онотторон, бизнес-былаан оноттон үлэни саҥалыр киһиэхэ харчынан көмө субсидия оҕоһуллар. Көмө харчы суумата - 82 тыһ. 500 солк. Маны олох санга тэ-рииммит предприниматель ылар. Иккэһинэн, аадырыс-таах көмө. Улуус тас өттүгэр быстах баран үлэһит киһиэхэ кэлэр-барар ороскуота, үлэһит кэмгэр көрсүбүт ороскуота төлөнөр. Маныаха билиэтин, көрсүбүт ороскуотун туоһулуур докумуоннарын (кан-таңциллар, счегтар, о. д. а.) киһигэ туһэриэхтээх. Үсүһүнэн, общественной үлэни тэрийиһи. Быстах бири-эмэлээх үлэ-өр сылдыһааччыларга (3 ый устата) дуоһа-рынан харчы төлөнөр. Маныаха үлэһит хааччылыг-тар төлөөбүттэрин кэһэ биздэмэстэрин аҕалан ол ы-быт суумаларын төлөттөрөллөр. Төрдүһүнэн, үөрөтүн. Сарбыһыта барыахтаах, барбыт үлэһиттэри атын идэлэргэ үөрөтүн тэриһиһэ.

Николай Николаевич ити туһаайыларга хайдах үлэлэһэри, докумуоннары толорууну быһааран бэр-дэ. Семинар кыттыылаахтара элбэх ыйытыһыи бэр-дилэр.

Дьарыктаах буолуу киһинин үлэһиттэ-р А.С.Ефре-мова "Общественная үлэни тэрийиһи", И.И.Седа-льцева "Аадырыстаах көмө", И.А.Аммосова "Профессио-наль үөрөхтээһин" темаларга сүбэ-ама биердилэр. Семинарга Тҕа хаһаайыстыбатын управлени-тин начальнига В.М. Ядрихинский, экономика от-делын начальнига И.Н. Алексеев кыттыһыи ыллылар. Улуус дьаһалтатын үлэ харыстабылыгар кылаабынай спе-циальна С.И.Никитин үлэһиттэр көмүскэллээх буолуу-ларыгар аналлаах бэсикэдэни оҕордо.

А. СЛЕЩОВ.

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

Уважаемые коллеги, работники Чурап-чинской межпоселенческой централизо-ванной библиотечной системы!

Отдел библиотек и архивов Департа-мента культурного наследия Министерст-ва культуры России поздравляет Вас с от-крытием первой в вашей республике мо-дельной сельской библиотеки на базе Ож-улунского филиала Чурапчинской МЦБС.

Создание модельных библиотек — одно из направлений модернизации библиотечно-го обслуживания сельского населения Рос-сийской Федерации на основе внедрения со-временных информационно-коммуникаци-онных технологий. Мы очень рады, что к этому движению присоединяются и библи-отеки Республики Саха (Якутия) — одного из самых отдаленных регионов страны, для жителей, которого открытие модельных библиотек особенно важно. Выражаем уверенность в том, что создание модель-ных библиотек является для Вас не просто сменой вывески, а глубоким изменением со-держания деятельности вашей библиоте-ки, которая станет настоящим центром жизни местного сообщества, помогающим каждому жителю села получить разнооб-разную информацию по жизненно важным для него проблемам.

Желаем Вам дальнейших успехов, новых начинаний и проектов, направленных на со-вершенствование библиотечного обслужи-вания ваших односельчан.

Т.Л.МАНИЛОВА,
заместитель директора
Департамента культурного
наследия, начальник
отдела библиотек и архивов.

ФОТОРЕПОРТАЖ
Окада Такэсигэсэтин биир күн

Д.П. Коркин аатынан спорт музейыгар.

Ямамото Рё

Кыайыы мемориалыгар.

Аграфена КУЗЬМИНА хаартыскага түһэриилэрэ.

История чяхчыллара

КЭСКИЛЛЭНИИЭ ДУО АНЫ?

Иккис Мэлдьэхси Чурапчы Мэнэ-Хандалас ыспытыгар сытар нэһилиэк. Билигин Чурапчы улуусунан киирэр. Уруккута киһи-сүөһү бөрөтө уутуйан үөскээбит дойдута эбитэ үһү. Нэһилиэк быйыртан историята кэспиринэн биллэххэ, Тыгын Дархан кэмийтэн Мэнэ-Хандалас Мэлдьэхсилэр дуо дэттэрэн, "най-най" дэттэрэн олохтооттар. Кинилэр аатырыллар сирдэрин-уоттарын быһаарынан эбит. "Быс да сыа, алий да эт" дээн мэнэ-хэ бу дойдуну ааттаабатахтар, оннук эмис эттэх, арылалар-сылаах дойдунан Тыгынна биллибитин Далан суруйбута баар. Онтон саха биир биллиилээх учуонайа, историческай наука доктора, профессор Ф.Г. Софронов суруйуутунан, Мэнэ улуусунан нэһилиэктээгин 1710-1712 сс. сагаланыт. Оччолорго Мэнэ-Хандалас биир улахан Мэлдьэхси нэһилиэгэ тэриллибитэ. Мэнэ улуусунан кинигин ахсаанын 20 бырыһыан ылар эбит, ол иһин 1768 с. улахан Мэлдьэхси нэһилиэгин хайытан үс нэһилиэк огтороллор. Ити кэмгэ иккис Мэлдьэхсигэ 294 дууһа баар дээн этиллэр. Итинтэн ылата иккис Мэлдьэхси аатыран, туһунан салалталанан, сирдэнэн-уоттанан

олохун огторон, үүнэн-сайдан барар. 1861 с. Мэнэ улуусунан оччолорго отчуота көрдөрөрүнэн иккис Мэлдьэхси нэһилиэгэр 1385 киһи, 2513 төбө ынах-сылгы сүөһүлөөхтөр эбит. Онон улууска биир улахан нэһилиэк буола үүммүт, сайдыбыт.

Калин, 1930 сыллар кэмигэ дэттэрэн иккис Мэлдьэхсини Мэнэ улуусунан Чурапчы улуусунан киллэрэллэр. Сүрүн биричиинэ оройуон кинигэтин тэтиччи сытара буолла буолуо.

1908 с. түөрт балахтөөх церковнай-приходская оскуола аһыллан үлэтир. Онон кэмигэр балахча элбэх өрү үөрдүмүт, онтон үгүстэрэ улахан үлэтир буолбуттар.

Гражданскай сэрии кэмигэр чуумпулук олохтон аһарыттар. Тыа хаһаайыстыбатын холбоһуктааһын сагаланан, нэһилиэккэ үс колхоз тэриллибит: "Тахсыбыт сарданга", "Кыһыл сис", "Ленин". Күндү 1930 сыллаахха дээр иккис Мэлдьэхси кэмигэ буолан олохтоот. Колхозтааһынга киирэнэр силигилэн, сайдыы иһин хоту баран испит. Тиннээн-таннаан киһи бөрү тогуруйбут. Онуоха алдьархайдаах аан дойдуну иһэнэри тардыбыт Ара дойду сэриигэ сагаланар. Ман-

на Мэлдьэхси нэһилиэгэ бастакы улахан оҕустарыны ылар. Туруу эр дьон сэрингэ хомуллан барар. Уопсайа 124 киһи фронтка барбытыттан анара эрэ эргиллэр. Онтон аны, 1942 сыллаахха Чурапчы улуусун хоту көһөрүүтүтэр иэки колхоз дьонно хабыллан, хоту тийэн, кыһалга, эрэй бөрөнү көрсөн өлөр-сүтөр. Ити барыта Мэлдьэхси дьонун-сэргэтин айгыратар. "Кыһыл сис" колхоз (150 киһи) Нам сиригэр букатын олохсуйа хаалар. Сэригиттэн, көһүүттэн кэлэн хомуллан, Аччытэй Эбэ алааска нэһилиэктэнэн хоп курдук олохтооттар. 1970 сыллаахха иһэр уута суох дээн ааттан, үс бээрэстэлээх сиргэ, арҕаа дээки көһөрөргө уураах таһааран көһөллөр. Бу эмис биир сыһа хамсааһын этэ. Иэдээн хос эгэрдээх дээбикэ дылы, дьон ханна да көспүнүт сир-биир дэһинэр сорохторо кээн сир дээки талаһан, Диринг нэһилиэгэр олохсуйаллар. Дээ ити курдук Мэлдьэхси нэһилиэгин "мэччик" огторон, сыһа-баһа эһэр суолга киллөрөллөр.

Калин тигэрэр үөрэхтэригэр мистик, олиграфен, инбалит, олохторо сатамматах ыаллар оҕолорун үөрэтэр анал ос-

куола аһыллан үлэтир да, "айдаантан" атыны билбэттэр. Нэһилиэк олох оҕолуулар. Ыксаннар ол оскуолаларын, орубуна, дээ наада буолуох кэмигэр (рынок кэмэ сагаланар) сабан кэбиһэллэр. Ору-уруу барар, үлэтир мистиктэ суох буола түһэр. Дьон көһөр. Балайда улахан интернат оскуола, техника, мастарыскай, араас тутуу ыйыһаа буолан ыһыллар-тогуллар.

Мин эһэлээх эбэм Мэлдьэхситтэн төрүттээхтэр, онно үлээн-хамсаан эдэр саастара ааспыт. Ол иһин бу ыстатыйабын хараастан олохон суруйдум. Мэлдьэхси сүрүн историйтын эһэм кэспээнигиттэн холбоотум. Бэйэм бары өгтүнэн кыттыгастах курдук санаабын.

Кырдыга дарааны, төһө да билигин мистиктигэр олохтохторун иһингэр иккис Мэлдьэхситтэн удьуорданан, төрөөн-ууһаан тахсыбыт талааннаах дьон, республикага биллэр-кестөр үлэтигэр үөскээн тахсыбыттар. Ол курдук, сахалартан биир бастакы профессиональнай худуоһунньук П.П.Романов, эмис биир бастакы профессиональнай муосчут педагог С.Н.Пестерев, сахалартан бастакы график худуоһунньук А.П.Мунхалов, РФ үтүөлээх худуоһунньуга Г.Н.Родионов, бастакы балерина А.В.Посельская, поэт Дмитрий Васильев уола.

Билигин 21-с үйэ сагаланна. Мэлдьэхси нэһилиэгэр билигин 50-ча эрэ киһи олохтор. Биир өрү бастакы кылааска үөрэнэр, үс уһууһаанга сылдьар.

Аатырар кризис, рынок ыар үйэтигэр хайдах буолаллар биллибэт балаһыанньага киирдилэр. Сирэ-уота кизг буолан дирингэр оттууллар. Мэлдьэхси иһингэр биир сылгы базата тэрилиннэ, биир сүөһү көрөр кооператив баар. Оттон атыттар чааһынай сүөһү ииттинэн олохтоолор. Сайынын үүт туттаран, онтон харчы эбинэллэр. Кинилэр "үөһэ" туох диһиллэрин эрэ истэ, кэтэһэ олохтор дьон буоллулар.

Мин бу ыстатыйабын төрү суруйдум? Оҕолуубут олохтоох нэһилиэк ис дьинин ыраас мууска ууран биэрээри. Мэлдьэхси төрүттээх дьон санаалара түмүлүн, мин дойдугаах этим дээн кыратык да буоллар санаан ылаалларыгар багардым. Баһылыктартан сагаланан, республикабыт Правительствота кыра нэһилиэктэр сүппэттэрин туһунан үлэлэһэллэригэр, атын нэһилиэккэр оҕолууһун барбакка үүнэр-сайдар суолларын бэйэлэрэ көрдүүлэригэр анаатым.

Яна СТРУЧКОВА,
И.Е. Федосеев-Доосо
аатынан Диринг орто
агрооскулатын 8-с
кылааһын үөрэнээччигэ.

ЧРК А-й үсүүд

Понедельник, 27 апреля	Вторник, 28 апреля	Среда, 29 апреля	Четверг, 30 апреля	Пятница, 1 мая	Суббота, 2 мая	Воскресенье, 3 мая
05.00 Доброе утро 09.00, 00.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Жди меня 20.00 Т/с "Жаркий лед" 21.00 Время 21.30 Т/с "Застава Жилина" 22.30 Д/ф "Кристина Орбакайте. Дочка матери" 23.30 Познер 00.50 Гении и злодеи 01.20 Х/ф "Деловая девушка" 03.10 Х/ф "Каникулы семьи Джонсон"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Пусть говорят 20.00 Т/с "Жаркий лед" 21.00 Время 21.30 Т/с "Застава Жилина" 22.30 Судите сами 23.50 Х/ф "Отрыв" 01.20 Х/ф "Умереть молодым" 03.10 Х/ф "Сказки что-нибудь"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20, 04.10 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20 Т/с "След" 19.10 Пусть говорят 20.00 Т/с "Жаркий лед" 21.00 Время 21.30 Т/с "Застава Жилина" 22.30 Человек и закон 23.50 Х/ф "Осада" 01.50 Х/ф "На самом дне" 03.30 Т/с "Внезапная удача"	05.00 Доброе утро 09.00, 12.00, 15.00, 18.00, 23.30 Новости 09.05 Малахов + 10.20 Модный приговор 11.20 Контрольная закупка 12.20 Т/с "Агент национальной безопасности" 13.20 Детективы 14.00 Другие новости 14.20 Понять. Простить 15.20 Хочу знать 15.50 Давай поженимся! 17.00 Федеральный судья 18.20, 04.20 Т/с "След" 19.10 Пусть говорят 20.00 Поле чудес 21.00 Время 21.30 Т/с "Застава Жилина" 22.30 Легенды "Ретро FM" 01.00 Х/ф "Эдвард-Ружки-ножницы" 02.50 Х/ф "Небесные всадники"	06.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Город мастеров" 08.00 Х/ф "Платки" 10.10 Х/ф "Весна на Заречной улице" 12.10 Х/ф "Краммер против Крамера" 14.00 Х/ф "Королева бензоколонки" 15.30 Х/ф "Пес Барбос и необычный кросс" 15.40 Приют комедиантов 17.20 Х/ф "Самогонщики" 17.40 Праздничный концерт "Здравствуй мир, здравствуй друг!" 19.10 Х/ф "Операция Ы, и другие приключения Шурика" 21.00 Время 21.20 Клуб веселых и находчивых 23.40 Х/ф "Ромео + Джульетта" 01.40 Х/ф "Ливень" 03.30 Х/ф "Поцелуй смерти"	06.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Теща" 07.20 Игры, прямого лобиня! 08.10 Мультфильм 09.00 Слово пастыря 09.10 Здоровье 10.10 Смак 10.50 Д/ф "Путешествие с Донатасом Баннионисом" 12.10 Х/ф "Операция Ы, и другие приключения Шурика" 13.50 Ералаш 14.20 Х/ф "Репетитор" 16.00 Х/ф "300 спартанцев" 18.00 Д/ф "Леонид Каневский" 19.00 Кто хочет стать миллионером? 20.00 Х/ф "Валерий Харламов. Дополнительное время" 21.00 Время 22.20 Проекторперисхилтон 22.50 Футбол. Чемпионат России. VII тур. "Спартак" - "Динамо" 00.50 Х/ф "Люди икс - 2" 03.20 Х/ф "Исчезновение"	06.00, 10.00, 12.00 Новости 06.10 Х/ф "Тревожное воскресенье" 07.40 Служу Отчизне! 08.20 Мультфильм 09.10 Умники и умники 10.10 Непутевые заметки 10.30 Пока все дома 11.20 Фазенда 12.10 Д/ф "Татьяна Самойлова. Пятьдесят лет одиночества" 13.10 Т/с "Две судьбы. Новая жизнь" 19.00, 21.20 Две звезды 21.00 Время 22.20 Что? Где? Когда? 23.30 Х/ф "В долине Эла" 01.40 Х/ф "Уолл-стрит"
05.00 Доброе утро, Россия! 08.55, 12.10, 14.40 Х/ф "Большая перемена" 10.50, 17.50 Дежурная часть 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.30, 14.20, 17.25, 20.30 Вести-Москва 11.50 Мультфильм 16.30 Т/с "Кулагин и партнеры" 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Участковая" 22.50 Мой серебряный шар 23.50 Вести+ 00.10 Х/ф "Нулевой вариант"	05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Д/ф "Эдита Пьеха" 09.50, 11.55 Т/с "Улицы разбитых фонарей" 10.50, 17.50 Дежурная часть 11.00, 14.00, 17.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25 Вести-Московская область 11.45 Мультфильм 13.00 Т/с "Тонка за счастьем" 14.40 Т/с "Марш Турецкого" 15.35 Суд идет 16.30 Т/с "Кулагин и партнеры" 17.50 Дежурная часть 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.30 Вести-Москва 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Участковая" 22.50 Исторические хроники 23.50 Вести+ 00.10 Х/ф "Игра на миллионы" 02.00 Горючая десятка	05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Д/ф "Парни из нашего Города" 09.55, 11.55 Т/с "Улицы разбитых фонарей" 11.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25 Вести-Московская область 11.45 Мультфильм 13.00 Т/с "Тонка за счастьем" 14.40 Т/с "Марш Турецкого" 15.35 Суд идет 16.30 Т/с "Кулагин и партнеры" 17.50 Дежурная часть 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.30 Вести-Москва 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Участковая" 22.50 Исторические хроники 23.50 Вести+ 00.10 Х/ф "Игра на миллионы" 02.00 Горючая десятка	05.00 Доброе утро, Россия! 08.55 Д/ф "Неоконченная песня. Юрий Гуляев" 09.50, 11.55 Т/с "Улицы разбитых фонарей" 10.50, 17.50 Дежурная часть 11.00, 20.00 Вести 11.25, 14.20, 17.25 Вести-Московская область 11.45 Мультфильм 13.00 Т/с "Тонка за счастьем" 14.40 Т/с "Марш Турецкого" 15.35 Суд идет 16.30 Т/с "Кулагин и партнеры" 18.00 Т/с "Однажды будет любовь" 19.00 Т/с "Кармелита. Цыганская страсть" 20.30 Вести-Москва 20.50 Спокойной ночи, малыши! 21.00 Т/с "Участковая" 22.50 Юбилейный концерт Филиппа Киркорова 01.20 Х/ф "Бедные родственники"	06.05 Мультфильм 07.00 Х/ф "Вокзал для двоих" 09.35 Х/ф "Испытание верности" 11.50 Х/ф "Путешествие во влюбленность" 14.00, 20.00 Вести 14.20 Вести-Москва 14.30 Праздничный концерт из Государственного Кремлевского Дворца 16.20 Х/ф "Москва слезам не верит" 19.15, 20.15 Х/ф "Не отрываются любя..." 23.05 Х/ф "Казино Рояль" 02.00 Х/ф "Отчет убийств"	05.20 Х/ф "Жаворонок" 06.50 Вся Россия 07.00 Сельский час 07.30 Диалоги о животных 08.00, 11.00, 14.00, 20.00 Вести 08.10, 11.10 Вести-Московская область 08.20 Военная программа 08.45 Субботник 09.20 Х/ф "Три талера" 11.20 Национальный интерес 12.20 Х/ф "Афоня" 14.20 Вести-Москва 14.30 Субботний вечер 16.20, 20.15 Х/ф "Билет в гарем" 23.50 Х/ф "Дикий, дикий Вест" 01.50 Х/ф "Полночь в саду добра и зла"	05.45 Х/ф "Мы с вами где-то встречались" 07.25 Смехоланорана 07.55 Сам себе режиссер 08.40 Утренняя почта 09.15 Х/ф "Три талера" 11.00, 14.00 Вести 11.10 Неделя в городе 11.50 Городок 12.20 Сто к одному 13.15, 14.20 Праздничный концерт, посвященный Дню внутренних войск МВД РФ 15.05 Измайловский парк 17.00, 21.05 Танцы со звездами 20.00 Вести недели 21.15 Специальный корреспондент 21.45 Х/ф "Сюрприз" 23.45 Звучащая дорожка 01.35 Х/ф "Шанхайские рыцари"
10.25 Хоккей. Чемпионат мира. Словакия - Белоруссия 12.45, 06.40 Вести-спорт 13.00 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.40 Мастер спорта 14.30 Путь Дракона 15.10 Вести-спорт 15.15, 23.35 Дневник чемпионата мира по хоккею 15.30 Плавание. Чемпионат России 16.55 Хоккей. Чемпионат мира. Россия - Франция 19.25, 11.30 Стрельба из лука. Кубок мира 19.55 Футбол. Премьер-лига. "Динамо" (Москва) - "Крылья Советов" (Самара) 21.55 Плавание. Чемпионат России. Прямая трансляция 00.25 Футбол. Журнал Лиги чемпионов 00.55 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. Финал. 03.05 Неделя спорта 04.10 Хоккей. Чемпионат мира. Латвия - Швеция 06.55 Рыбалка с Радзиевским 07.10 Летопись спорта 07.45 Баскетбол. НБА. 1/8 финала. "Хьюстон" - "Портленд" 09.40 Баскетбол. НБА. 1/8	12.00 Страна спортивная 12.45, 06.45 Вести-спорт 13.00 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.40 Мастер спорта 14.30 Летопись спорта 15.10, 23.35 Дневник чемпионата мира по хоккею 15.25 Неделя спорта 16.25 Хоккей. Чемпионат мира. Финляндия - Дания 18.40 Скоростной участок 19.25 Футбол. Премьер-лига. "Москва" - "Томь" 21.20, 09.25 Футбол России 22.25 Плавание. Чемпионат России. Прямая трансляция 00.10 Хоккей. Чемпионат мира. Россия - Швейцария. Прямая трансляция 02.40 Баскетбол. Чемпионат России. Женщины. Финал. УГМК (Екатеринбург) - "Спартак" (Московская область) 03.30 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. Финал 04.35 Футбол. Лига чемпионов. 1/2 финала. "Барселона" (Испания) - "Челси" (Англия). Прямая трансляция 06.55 Футбол. Обзор Лиги чемпионов 07.20 Хоккей. Чемпионат мира. Канада - Словакия	10.30, 19.30 Хоккей. Чемпионат мира. Россия - Швейцария 12.45, 15.00, 19.20, 23.25, 03.40, 06.45 Вести-спорт 13.00, 14.15 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.40 Мастер спорта 14.30 Гослото 14.40 Рыбалка с Радзиевским 15.10, 23.35 Дневник чемпионата мира по хоккею 15.25 Гран-при с Алексеем Поповым 16.30 Хоккей. Чемпионат мира. Финляндия - Чехия 18.45 Точка отрыва 19.25 Футбол. Лига чемпионов. 1/2 финала 21.25 Скоростной участок 21.55 Плавание. Чемпионат России. Прямая трансляция 00.10 Хоккей. Чемпионат мира. Астриль - Латвия 04.00, 06.55 Футбол. Обзор Лиги чемпионов 04.30 Футбол. Лига чемпионов. 1/2 финала. "Манчестер Юнайтед" (Англия) - "Арсенал" (Англия). Прямая трансляция 07.20 Хоккей. Чемпионат мира. Швеция - США	10.25 Хоккей. Чемпионат мира. Дания - Норвегия 12.45, 23.25 Вести-спорт 13.00 Зарядка с чемпионом 13.15, 13.55 Мультфильм 13.40 Мастер спорта 14.30 Гослото 14.40 Рыбалка с Радзиевским 15.10, 23.35 Дневник чемпионата мира по хоккею 15.25 Гран-при с Алексеем Поповым 16.30 Хоккей. Чемпионат мира. Финляндия - Чехия 18.45 Точка отрыва 19.25 Футбол. Лига чемпионов. 1/2 финала 21.25 Скоростной участок 21.55 Плавание. Чемпионат России. Прямая трансляция 00.10 Хоккей. Чемпионат мира. Прямая трансляция 02.40 Футбол. Кубок УЕФА. 1/2 финала. "Динамо" - "Шахтер" 04.40 Футбол. Кубок УЕФА. 1/2 финала. "Вердер" - "Тамбург" 06.40 Футбол. Обзор Кубка УЕФА 07.30 Хоккей. Чемпионат мира 09.50 Профессиональный бокс. Дрошута Клоттэй (Гана) против Заба Джуды (США)	10.50, 15.25, 20.05, 01.00, 07.25 Хоккей. Чемпионат мира 13.00, 15.00, 17.45, 00.20, 03.15, 06.40 Вести-спорт 13.10 Профессиональный бокс. Келли Павлик (США) против Бернарда Хопкинса (США) 14.30 Точка отрыва 15.10, 03.35 Дневник чемпионата мира по хоккею 17.55 Футбол. Кубок УЕФА. 1/2 финала. "Динамо" (Киев, Украина) - "Шахтер" (Украина) 19.50 Рыбалка с Радзиевским 22.20 Футбол. Кубок УЕФА. 1/2 финала. "Вердер" (Германия) - "Тамбург" (Германия) 00.30, 06.50 Футбол России. Переход тур 03.30 Вести-спорт. Местное время 04.10 Хоккей. Чемпионат мира. Прямая трансляция 10.00 Футбол. Лига чемпионов. 1/2 финала	12.00 Баскетбол. НБА. 1/8 финала. Прямая трансляция 15.00, 18.55, 23.55, 03.10, 07.15 Вести-спорт 15.10, 03.30 Вести-спорт. Местное время 15.15, 03.35, 06.40 Дневник чемпионата мира по хоккею 15.35, 09.25 Летопись спорта 16.05 Точка отрыва 16.35, 19.05 Хоккей. Чемпионат мира 21.25 Футбол. Журнал Лиги чемпионов 21.55 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. Финал. Прямая трансляция 00.10, 04.10 Хоккей. Чемпионат мира. Прямая трансляция 02.40 Футбол. Обзор Лиги чемпионов 07.30 Футбол. Чемпионат Италии. "Интер" - "Лацио"	10.00, 16.20 Хоккей. Чемпионат мира 12.20, 15.00, 18.40, 23.55, 03.10, 07.15 Вести-спорт 12.30 Баскетбол. НБА. 1/8 финала. Прямая трансляция 15.10, 03.30 Вести-спорт. Местное время 15.15 Страна спортивная 15.45 Гослото 15.55, 03.35, 06.40 Дневник чемпионата мира по хоккею 18.55 Футбол. Премьер-лига. "Крылья Советов" (Самара) - ЦСКА. Прямая трансляция 20.55 Профессиональный бокс. Вахтанг Даринян (Австралия) против Кристиана Микареса (Мексика) 21.55 Волейбол. Чемпионат России. Мужчины. Финал. Прямая трансляция 00.10, 04.10 Хоккей. Чемпионат мира. Прямая трансляция 02.40 Футбол. Обзор Лиги чемпионов 07.25 Футбол. Премьер-лига. "Локомотив" (Москва) - "Спартак-Нальчик" (Нальчик) 09.25 Профессиональный бокс. Рикардо Уильямс (США) против Давидо Эсейласа (Колумбия)
17.00 Прямая трансляция с торжественного заседания Госсовета (Ил Тумэн) РС(Я) с участием представителей общественности г. Якутска, посвященного Дню Республики 19.00 «Республика Саха (Якутия)» Видеофильм 19.20 «Максим Аммосов» Документальный фильм 19.50 «Хододуттар суолларын» 20.30 «Саха Сирэ — Якутия» 21.00 «Железная нить Республики: ОАО «Железные дороги Якутия» 21.45 «Сахам сирэ бараксана» Концерт 22.35 «Саха Сирэ — Якутия»	6:35 «Аныгы дыктар нэтирэтэ» («Бэрдэҕэс» ТВ) 7:00 «Новый день» 17:30 Мегареконты «Якутгазпрома» (ТВ «Панорама») 17:45 «Клипмейкер» 18:00 «Саха Сирэ — Якутия» 18:20 «День Республики в с. Хатырск Намского улуса» 18:50 «Тыа сирэ»: Саахы булт. Аһаас эфир 20:00 Программе «Улуус» показывает: Алленковский филиал 20:30 «Саха Сирэ — Якутия» 21:00 «Эргимтэ» 21:15 «Реальный шаг» 21:30 «Кэлсиэ» 22:00 «Саха Сирэ — Якутия» Информационная программа	6:45 «Улэ-үөрүү аргыстаах эдэр саас...» 7:00 «Новый день» 17:30 «Полярная звезда» 18:00 «Саха Сирэ — Якутия» 18:20 «Бизнес-формула» 18:40 «Социум» 19:30 «Парламентский вестник» 20:00 Программа «Улуус» показывает: Анаабырдааһы филиал 20:30 «Саха Сирэ — Якутия» 21:00 «Большой репортаж: Тропа зависимости...» 21:30 «Клипмейкер» 21:50 «Служба 02» 22:20 ТВ-спорт: Хаар айан-2009 22:35 «Саха Сирэ — Якутия»	6:25 «Ырыабын аныбын Аммабар...» («Анна» ТВ) 7:00 «Новый день» 17:30 «Геван» 18:00 «Саха Сирэ — Якутия» 18:20 «Понарной окрәне-360 лет» 18:40 «Клипмейкер» 19:00 «Правительственный час» 20:00 «Улуус» программа нэриэрэр: Хаптаастаах: филиал 20:30 «Саха Сирэ — Якутия» 21:00 «Лик» 21:30 «Реальный шаг» 21:45 «Мэгэ бырайыктарга олохтоох кадрдары» 22:00 «В мире профессий» 22:10 «Төлкө түөрэ...» II ч. 22:40 «Саха Сирэ — Якутия»	11:00 Прямая трансляция с празднования Персонала в г. Якутске 17:00 Трансляция с празднования Персонала в г. Якутске 19:45 «Истиник, дуу байааным ырыатын...» II ч. 20:30 «Саха Сирэ — Якутия» 21:00 «Аал-луук мас»: Ааһар баладан 21:30 «Клипмейкер»: Музы-кальный пикник 22:30 «Саха Сирэ — Якутия» Информационная программа	17:00 «Геван»: Юбилейный слет оленеводов п/Оюкейг 17:30 «Истин илдьит» 18:30 «Тарбааххалтын асты-ахха» 19:00 «Муниципалитет» 19:30 «Уерэк эйгэтэ» 20:00 «Субботний вечер на НБК» 20:30 «Сардаана» 21:00 «Клипмейкер» 21:15 «Простые истинные» 21:45 «Ийэр кут дүрүскэ-но...» Дьөгүөрэтэр үбүлүйдээх кинэлэрэ II ч.	17:00 ДТРА «Полярная звезда» 17:55 «Түннүк» 18:25 «Истин илдьит» 18:45 «Сага кэно» 19:05 «Реальный шаг» 19:20 «Саха Next People» 19:40 «Клипмейкер» 19:55 ТВ-спорт: Чемпионат РФ по мас-рестлингу 21:30 «Ийэр кут дүрүскэ-но...» Дьөгүөрэтэр үбүлүйдээх кинэлэрэ II ч.

